

Riječ urednice Poštovani i dragi članovi, suradnici i prijatelji Društva prijatelja glagoljice!

S veseljem Vam predstavljam prvi broj *Novosti* u godini koja je upravo započela. Nadam se da će iz mjeseca u mjesec privlačiti Vašu pozornost i donositi informacije iz dinamičnog svijeta glagoljice.

Pozivam Vas na daljnju suradnju s Društvom: pošaljite nam zanimljivosti kako bismo ih podijelili s ostalim primateljima ovog listka. Pridružite nam se i u ostalim događanjima koja organizira Društvo prijatelja glagoljice, a o kojima pišemo u *Novostima*. Želeći Vam svako dobro, srdačno Vas pozdravljam,

Mirna Lipovac, urednica

Osvrt na minule događaje

S mrežne stranice Staroslavenskog instituta doznajemo da je na međunarodnoj znanstvenoj konferenciji *Medieval Slavonic Literatures in the Digital Age: Terminology, Taxonomy and Real Text in Manuscripts*, koja je održana 25. i 26. listopada 2017. godine u Institutu za književnost Bugarske akademije znanosti u Sofiji, među ostalim izlaganjima predstavljen i rad Znanstvenog centra izvrsnosti za hrvatsko glagoljaštvo koji djeluje u okviru Staroslavenskog instituta. U referatu dr. sc. Milana Mihajevića i dipl. ing. Antonia Magdića prikazan je ustroj Centra, njegovi zadaci i ciljevi, dosadašnji rezultati kao i rezultati koji se očekuju u budućnosti. Predstavljena je i originalna mrežna aplikacija koju za potrebe Centra razvija gospodin Magdić. Ta je mrežna aplikacija privukla golemu pozornost, jednako kao i samo izlaganje. Dr.sc. Mihajević je inače i počasni član Društva prijatelja glagoljice.

Koncem listopada 90. rođendan proslavila je gospođa Slavka Pavić, poznata hrvatska fotografkinja i velika štovateljica glagoljice. Gospođu Pavić odlično služe i zdravlje i fotoaparat stoga još uvijek izlaže, kako samostalno, tako i na skupnim izložbama. Članica je Fotokluba Zagreb, institucije koja je prošle godine obilježila 125. godišnjicu postojanja. Prijatelji iz Fotokluba pripremili su gospođi Pavić nezaboravnu rođendansku proslavu iznenađenja, kojoj nije nedostajalo smijeha, ali ni suza radosnica. Slavljenu je među brojnim darovima s posebnim veseljem

primila čestitku ispisanu glagoljicom.

Osnovna škola Frana Krste Frankopana iz Senja ponosno je obilježila važnu obljetnicu – 20 godina glagoljanja. Na poticaj gospodina Mirka Raguža, idejnog začetnika projekta, i biskupa u miru, msgr. Mile Bogovića, nastala je skupina *Mladi glagoljaši* koju od začetka do danas vodi gospođa Karmen Boras, školska pedagoginja. Tijekom dvaju desetljeća ova škola iz generacije u generaciju prenosi glagoljaško blago te tako odaje priznanje starom hrvatskom pismu. Njihovu uspješnost potvrđuje činjenica da je Ministarstvo kulture Republike Hrvatske dana 7. veljače 2014. godine uvrstilo manifestaciju *Dani glagoljice u Senju* među nositelje nematerijalnoga kulturnog dobra. To je integrirano u odluku prema kojoj je *Umijeće čitanja, pisanja i tiskanja glagoljice* nematerijalno kulturno dobro Republike Hrvatske. *Mladi glagoljaši* organizirali su veliki glagoljaški susret koji je održan u petak, 10. studenoga, u OŠ Frana Krste Frankopana, a učenici su izložili svoje radove, sudjelovali u glagoljaškim radionicama, kvizu znanja i igrokazu te su mogli pogledati film *Slavimo glagoljicu kroz generacije!* Susretu je prisustvovao i dr. sc. Ivan Botica iz Staroslavenskog instituta koji je održao predavanje pod nazivom *Senj u najnovijoj zbirci hrvatskoglagoljaških isprava*.

U ponedjeljak, 13. studenoga, u prostorijama Društva hrvatskih književnika gostovali su učenici I. i II. gimnazije iz Zagreba, kako bi obilježili Mjesec hrvatske knjige i Zlatnu formulu hrvatskoga jezika "ča-kaj-što", koju već tridesetak godina promiče njezin inicijator, gospodin Drago Štambuk. Tom je prigodom dramska družina II. gimnazije, pod vodstvom Ivana Pavlovića, prof., izvela duhovitu predstavu *Povijest hrvatskoga jezika*. U predstavi se kao naručen uklopio ukrasni zastor u dvorani Društva obilježen bijelim glagoljskim slovima na crnoj podlozi.

Dana 23. studenoga prof. dr. sc. Darko Žubrinić održao je zanimljivo predavanje o glagoljici u selu Sveti Ilija kod Varaždina kojemu je nazočilo 120 učenika viših razreda OŠ Vladimira Nazora. Zahvaljujući profesoricu Katici Šarliji iz sela Samarica kod Moslavačke gore i članovima Dopsne teologije, ostvaren je kontakt s ravnateljicom, gospođom Anđelkom Rihtarić, nakon čega je uslijedio poziv za predavanje. Na rastanku je profesor Žubrinić dobio dar koji je izradila Dunja Hrašćić, učenica 7.a razreda. Radi se o lijepom zidnom satu, ručno ukrašenom motivom Bašćanske ploče i glagoljičkim slovom **nb** što znači *Dobro* (u ovom slučaju i *Darko*). Više o tome možete saznati na internetskim stranicama Škole: <https://goo.gl/k1YHHA>.

U Hrvatskom književnom društvu sv. Jeronima dana 30. studenoga održano je predavanje pod nazivom *Povijest sela Gora (Gore) od prvih pisanih spomena do danas*. To se mjesto nalazi u Sisačko-moslavačkoj županiji, na Baniji, 8 km jugozapadno od Petrinje, na glavnoj prometnici prema Glini. Predavanje o povijesti i životu sela Gora, s posebnim osvrtom na problematiku školstva u tome kraju, održao je gospodin Blaž Tominović, umirovljeni učitelj koji je tamo rođen te je i sam pohađao školu u kojoj je kasnije i predavao. Prof. dr. sc. Darko Žubrinić, koji je prisustvovao predavanju, podsjetio je nazočne na činjenicu da je u samostanu Gora 1565. godine nastao dokument pisan kurzivnom glagoljicom s potpisom kneza Franje Slunjskog Frankapana. Radi se o pravnom dokumentu iz kojeg je razvidno da knez svom vjernom slugi Blažu Prisiku daruje dva kmeta i imanje u Letovaniću.

Župa i samostan sv. Franje Ksaverskog u Zagrebu, u sjedištu Provincije franjevaca trećoredaca glagoljaša, proslavili su u nedjelju, 3. prosinca, svetkovinu svog zaštitnika, a slavlju su se pridružili vjernici i kler Krčke biskupije. Aktualni krčki biskup, mons. dr. sc. Ivica Petanjak, predsjedao je svečanoj euharistiji, a zatim je u crkvi otkrio spomen-ploču sluzi Božjem, krčkom biskupu dr. Antunu Mahniću (pravo ime mu je Anton Mahnič) čiji su posmrtni ostaci počivali u toj crkvi od 1929. do 2002. godine, kada je preneseno u krčku katedralu. Ploču je postavila Krčka biskupija "o 120. obljetnici biskupskog ređenja i ustoličenja sluge Božjega, u znak zahvalnosti franjevcima trećoredcima i na trajan spomen", kako piše na spomen-ploči. Biskup Mahnić je imenovan krčkim biskupom 1896. godine, s ciljem da ukine glagoljicu i staroslavensko bogoslužje, prema želji tadašnje vlasti. Svečano je ustoličen 1897. godine. Temeljito proučivši stanje u svojoj novoj biskupiji, Mahnić se pretvorio u zagovornika i čuvara glagoljice i staroslavenske liturgijske prakse te tako učinio upravo suprotno od onoga što mu je povjeren. Povrh toga, premda porijeklom Slovenac, biskup Mahnić je kroatizirao svoje ime i prezime u Antun Mahnić. Spomenimo i to da je 2013. godine službeno pokrenut biskupijski postupak za njegovu beatifikaciju, a 2014. godine pokrenut je glasnik *Mahnićovo slovo*.

U utorak 12. prosinca u Hrvatskom povijesnom muzeju otvorena je izložba pod nazivom *Nedostupna baština – tajne čuvaonica Hrvatskog povijesnog muzeja*. Predstavljeno je 216 predmeta koji čine samo mali dio bogatog muzejskog fundusa. Izložbom se želi podsjetiti na prostorne probleme u kojima Muzej djeluje već desetljećima, na hitnost trajnog smještaja na drugoj lokaciji i realizacije stalnog postava. Izložena građa podijeljena je na sedam tematskih cjelina: politika, gospodarstvo, svakodnevnica, obrazovanje, znanost, kultura i mediji. Predmeti odabrani za ovu izložbu imat će svoje mjesto u stalnom postavu, a među njima je i reljef s likom sv. Martina i glagoljskim natpisom iz Senja koji potiče iz približno 1330. godine. Virtualnu izložbu možete pogledati na ovoj poveznici: <https://goo.gl/HdvU17>.

Na blagdan sv. Lucije, 13. prosinca, Društvo Krčana i prijatelja otoka Krka održalo je godišnju skupštinu i proslavu 14. rođendana Društva. Upućujemo im iskrene čestitke i želje za nastavkom uspješnog rada.

Iste večeri u Nadbiskupijskom pastoralnom institutu održana je posljednja tribina iz ciklusa *Hrvatska glagoljaška baština* u prošloj kalendarskoj godini. Predavač je bio naš *stari znanac*, g. Filip Cvitić s temom *Učiniti glagoljicu vidljivom*. Gospodin Cvitić uspješno pliva poduzetničkim vodama i dokazuje da glagoljica kao proizvod ne može stajati samostalno, već ju treba upotpunjavati drugim fragmentima kulturne baštine te drugim djelatnostima kako bi postala privlačnom širokom krugu ljudi.

Na blagdan svete Lucije i smrtni dan Augusta Šenoae, na pozornici na Trgu bana Jelačića, u sklopu manifestacije *Advent u Zagrebu* (koji je treću godinu zaredom proglašen najboljim u Europi) nastupila je vokalna skupina *Hrvatske ružice* iz Ženske opće gimnazije Družbe sestara milosrdnica iz Zagreba pod vodstvom predsjednice Društva, Kristine Repar, prof. Tom su prilikom izvele niz poznatih hrvatskih pjesama. Počast Šenoi odale su izvevši njegovu pjesmu *Živila Hrvatska* koju je uglazbio Ivan pl. Zajc. Ženska opća gimnazija Družbe sestara milosrdnica jedan je od nositelja glagoljice kao nematerijalne kulturne baštine, a neke od nastupa *Hrvatskih ružica* možete poslušati na ovoj poveznici: <https://youtu.be/U89KrrEXOCe>.

Mješoviti pjevački zbor *Baščina* Društva prijatelja glagoljice održao je u srijedu 20. prosinca prigodni koncert na pozornici na Trgu bana Jelačića, također u sklopu manifestacije *Advent u Zagrebu*.

Zbor nastavlja s pjesmom i u prvim danima nove godine: 7. siječnja, u nedjelju, u 19 sati, održat će *Božićni koncert* u crkvi sv. Marije na Dolcu. Samo tri dana kasnije, u srijedu 10. siječnja, na programu je koncert pod nazivom *Mladoga Kralja mi molimo* koji će se održati u dvorani *Vijenac* Nadbiskupijskoga pastoralnog instituta, Kaptol 29 a, s početkom u 19 sati. Bit će to ujedno i prvo događanje u 2018. godini iz ciklusa *Hrvatska glagoljaška baština*. Ulaz na koncerte je slobodan, stoga nikako nemojte propustiti ove glazbene poslastice!

Neki članovi Društva prijatelja glagoljice pjevaju u zboru *Baščina*, a neki planinare. Gospođa Ivanka Koller-Štefanić radi oboje. Dana 21. prosinca u Planinarskom društvu Zagreb-Matica nazočne je, slikom i riječju, provela Slavonijom i Vojvodinom, prikazujući snimke s društvanog izleta iz svog foto-albuma. Tom je prilikom nosila majicu s glagoljskim natpisom *Буди свој, познати стих из истоимене Шеноине pjesme*, koja nije ostala neprimijećena. Jedna od fotografija s putovanja prikazuje stranice iz Misala po zakonu rimskog dvora (tzv. Hrvatskog prvotiska iz 1483. godine) snimljene na izložbi u Cerniku i potaknula nas je da o tome saznamo nešto više. U sklopu franjevačkog samostana Hrvatske franjevačke provincije Sv. Ćirila i Metoda u Cerniku smještena je stalna *Biblijsko-arheološka muzejska izložba*. Na izložbi je, između ostaloga, prikazana povijest prenoše-

nja biblijskog teksta, od najstarijih rukopisa pa do najnovijih znanstvenih izdanja. To uključuje pretiske gotovo svih važnijih biblijskih kodeksa. Prvi dio izložbe odnosi se na biblijski tekst na originalnim jezicima – hebrejskom, aramejskom i grčkom – i u starim prijevodima. Drugi dio slijedi povijest biblijskog teksta u hrvatskom narodu i na njegovu jeziku, te time doprinosi poznavanju temelja hrvatske pismenosti i kulture. Obuhvaća faksimilna izdanja mnogih starih rukopisa, potom tiskanih izdanja (uključujući pretiske inkunabula) na glagoljici i zapadnoj cirilici (bosančici). Sadrži većinu objavljenih hrvatskih lekcionara te sva relevantna i cjelovita izdanja Biblije sve do današnjih dana.

Hrvatska kulturna zaklada i tjednik *Hrvatsko slovo*, koji se iz tjedna u tjedan bore za puko preživljavanje, i ove su godine organizirali tradicionalni božićni domjenak, u subotu, 23. prosinca. Uz prigodni program, proglašeni su jubilarni zaslužnici u kulturi za 2018. godinu, a to su hrvatski ban i vojskovođa Nikola Šubić Zrinski te pokojni general Slobodan Praljak.

Iz dvaju izvora primili smo zanimljiv recept za *Bakalaj na glagoljaški način*. Poslali su ga gospodin Nikola Grubišić, član Društva i dr. Vladimir Lučev, prijatelj Društva, na čemu im najljepše zahvaljujemo. U jednom starom primorskom glagoljaškom samostanu na tavanju je pronađen glagoljični rukopis iz 17. ili 18. stoljeća koji nosi naslov *Gastronomija*. Pokojni akademik Branko Fučić, hrvatski povjesničar umjetnosti i kulture, vodeći stručnjak za srednjovjekovno zidno slikarstvo i promicatelj glagoljaške baštine, prvi je objavio i redigirao ovaj vrijedan rukopis i piše da ga "nije bilo lako pročitati jer je bio oštećen vodom koja je prokapavala kroz raspukli žljebac na krovu i jer su ga dobro nagrizli miševi"... Pisao ga je teškom rukom, opismenjeni brat laik, samostanski kuhar, kao pouku mlađem bratu, dijaku, "kako se koja hrana ima priređivati..." A samostanski kuhar započeo je svoju knjigu receptata ovako: *Ovi libar ki se imenuje Gastronomija pisah ja grišni fra Karlo iz Dubašnice ča boje znah i umih*. Nemamo, nažalost, mjesta za recept nego samo donosimo poveznicu na kojoj ga možete naći: goo.gl/VXNM1S. Javite kako vam je uspio objed!

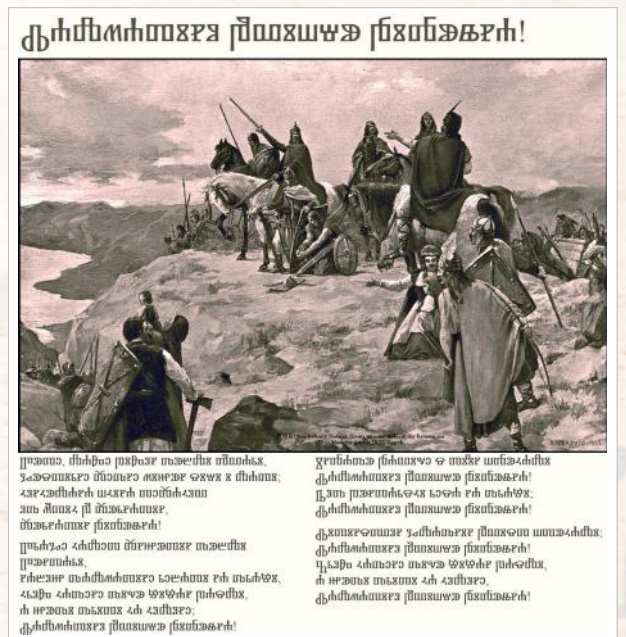

Glagoljica gdje je (ne) očekujemo U prošlom broju *Novosti* predstavili smo gospodina Đina Kunjašića i njegovu ljubav prema glagoljici koja traje od mladenačkih dana. Za čitatelje *Novosti* izradio je repliku postera koji je krasio zid njegove sobe u studentskom domu, a glagoljskim fontom ispisana je pjesma *Dalmatino povišću pritrujena*. Prije svega zahvaljujemo g. Kunjašiću na trudu.

Slika s postera koju vidite poznato je djelo slikara Otona Ivekovića *Dolazak Hrvata na Jadran* iz 1905. godine. Upravo nas ova slika potiče na razmišljanje. Evo zašto: kralj Petar Krešimir IV, kralj Hrvatske i Dalmacije, u povelji od 10. rujna 1069. godine zadarskim benediktincima pri sv. Krševanu daruje otok Maun koji se nalazi *in nostro Dalmatico mar* – u našem dalmatinskom moru. To nas upućuje na tisućljetnu nacionalnu i državnu opstojnost na istočnoj obali Jadranskog mora. Skora 950. obljetnica navedene Povelje zaslužuje odgovarajuće obilježavanje povijesne hrvatske prisutnosti na Jadranu.

Podsjetnik članovima Na samom početku godine molimo sve članove koji još nisu uplatili članarinu za prošlu godinu da to učine što prije, te da uplate članarinu i za tekuću godinu. Godišnja članarina iznosi 100 kn, a za učenike, studente, umirovljenike i nezaposlene svega 30 kn. Uplate možete izvršiti putem opće uplatnice ili internetom na račun Društva: IBAN: HR4023600001101379457, a također i u gotovini na mjesečnim tribinama Društva. Od srca zahvaljujemo svim članovima koji su se odazvali pozivu na donaciju za MPZ *Baščina* te uplatili svoj novčani prilog.

Važna vijest Za kraj, ponosno objavljujemo da je ovih dana iz tiska izišao 18. broj časopisa *Baščina* – glasila Društva, koju ćete moći nabaviti na tribinama u sklopu projekta *Hrvatska glagoljaška baština*. Čestitamo Uredništvu *Baščine* i autorima na sjajno odrađenom poslu!

Do idućeg broja, srdačno Vas pozdravlja Uredništvo *Novosti*, želeći Vam mir i dobro.

IMPRESSUM

ՏՂՃԵՐԻ ՄԻՋՐԱԳՈՍԻՎ
Mirna Lipovac, urednica

ԲԱՅՉՈՍԱԿԻ ՄԵՂՐԻՏ
Kristina Repar, lektorica

ՉՍԵՅ ԳՐԻՏԱԿՄ
Edo Kadić, grafički urednik

DRUŠTVO PRIJATELJA GLAGOLJICE |
E-adresa: drustvoprijateljglagoljice@gmail.com

ՄԵՆՅԱՍՏՈՍԱԿ ՐԱՅԿՐԻՍՏՈՒՄԻՐԻ ԿՄԻՆԻԿՅԱՄԻՐՅՎՈ
Web adresa: www.croatianhistory.net/glagoljica/dpg.html